

Oponentský posudek na disertační práci

Vihanová, Zuzana: *Aspects of Linguistic Variability in Tamil Short Fiction. Aspekty jazykové variability v tamilské krátké próze.* Ústav jižní a centrální Asie, Filosofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2012, vi + 154 s.

Zuzana Vihanová si pro svou doktorskou práci zvolila odborně náročné téma jazykové variability tamilštiny, jež patří k vyhraněně diglosickým jazykům s výrazně odlišnými varietami – tzv. „vyšší“, literární, používanou pro písemné projevy a určité druhy formální mluvené komunikace, a „nižší“, standardní hovorovou, jež spolu s místními a sociálními dialekty slouží k běžné komunikaci. Prolínání obou norem autorka dokumentuje na jazykovém materiálu získaném rozbořem zhruba tří desítek povídek sedmi současných autorů. Do jisté míry oprávněnou námitku, že jde o příliš malý vzorek, než aby umožnil relevantní analýzu, disertantka předem vyvrací poukazem na kvalitativní stránku rozboru informací obsažených ve vybraných textech: jeho cílem je určit „jak“ a „proč“ ten který autor používá vedle spisovné normy určitý hovorový či dialektický výraz, nikoli „co“ a „kde“ (s. 9).

Přijmeme-li tuto legitimní argumentaci, vycházející z koncepce kvalitativního výzkumu, nezbyvá než ocenit nápaditost, s níž autorka sestavila vzorek (soubor krátkých próz) tamilských autorů s ohledem na jazykové prostředky, jež používají a které vyjadřují pozoruhodnou sociálně regionální diverzitu. Při výběru autorů se soustředila jak na jejich kastovní původ (rodově určenou příslušnost k bráhmanské, nebráhmanské a dalitské vrstvě tamilské společnosti, z níž vyplývá důvěrná znalost života dané komunity), tak na použitý jazykový repertoár (volbu prostředků typických pro bráhmanskou, nebráhmanskou a dalitskou dialektovou skupinu), mezi nimiž nezbytně nemusí být přímá korelace (viz tabulka na s. 10).

Že tomu tak skutečně nemusí být, dokládá zjištění, že tamilský povídkář a scénárista Puhall, jemuž disertantka mylně přisuzuje dalitský původ, pochází z kasty *urali kavundaru* (*urali kavunṭar*) řazené mezi „Most Backward Classes“, nikoli mezi dality (osobní sdělení S. Rámakrišnana z nakladatelství Cre-A, jež vydalo dvě Puhalovy sbírky povídek, *Mutti* a *Māṅkoṭṭa cāmi* – email datovaný 5. 5. 2012, podle něhož autor výslovně nakladatele o svém nedalitském původu informoval). Tato skutečnost nezpochybňuje disertantčino tvrzení, že Puhall ve své tvorbě o dalitech píše a používá dalitský jazykový rejstřík, který ostatně není od dialektu MBC až tak vzdálený. Nelze ho ale považovat za typického představitele dalitské tvorby, již autorka označuje za „nejprogresivnější součást současné tamilské literatury“ (s. 146) a dalo by se tedy očekávat, že do svého vzorku zařadí reprezentativní výběr spisovatelů

z této sociální a dialektové skupiny. Takto ji plnohodnotně představuje jen Imajam (s. 124–34), což působí poněkud nevyváženě.

Mezi sedmi prozaiky, jejichž povídky Z. Vihanová analyzuje z hlediska distribuce, struktury a funkcí jednotlivých standardních, substandardních a nadstandardních jazykových variant používaných v současné tamilské literatuře (s. iii, v), se objevují dva bráhmanskí spisovatelé (Ambai a Ašókamitrán), z nichž první volí často nebráhmanské jazykové prostředky, tři (spolu s Puhalem vlastně čtyři) náležející k nebráhmanské dialektové skupině (Bháskar Šakti, Džejakándan a Pudumaippittan) a jeden dalitský autor. Disertantka pečlivě a zasvěceně rozebírá jazykové rysy typické pro tvorbu každého z prozaiků z hlediska uměleckého účinku, charakterizace jednotlivých postav a jejich vzájemných vztahů.

Analýzu literárních textů autorka doplnila studiem poměrně obsáhné relevantní literatury (s. 150–54), do jejíhož výčtu ovšem opomněla zařadit soupis internetových odkazů, jež jsou v práci roztroušeny pouze v poznámkách pod čarou. To však není jediný formální nedostatek: některé z odkazů jsou na dané adrese nedostupné (i když je lze při troše úsilí vyhledat jinde) – na s. 50 citovaný referát E. Sa. Vissvanathan, „Puthumaippiththan – His contribution to modern Tamil literature“, který vyšel v *Proceedings of the Second International Tamil Conference Seminar, Madras, India, January 1968*, ed. by R. E. Asher, V. I. Subramoniam, 3 vols. Madras: International Association of Tamil Research, 1971), nelze najít na stránce www.Tamilnation.org, která je od 25. 1. 2010 mimo provoz; alternativní přístup však nabízí <http://tamilnation.co/conferences/cnfTN68/puthumaippiththan.htm>, což je „zrcadlo“ (mirror site) zrušeného portálu. Podobně ani citace Popeova překladu *Tirukkuralu* (1886, reprint SISSW 1962, 1982) se nenachází na <http://www.tamilnet/projectmadurai>, nýbrž na stránce www.projectmadurai.org, přesněji <http://www.projectmadurai.org/pmworks.html> (no. 153). V anglickém textu citovaného dvojverší se navíc vlivem překlepu objevuje místo „thirst-quenching draught“ (žízeň hasící doušek) matoucí „drought“ (suchopár). Celkově však množství překlepů v práci není příliš velké, i když zvláště v prepisech z tamilštiny lze zaznamenat občasné chyby a nedůslednosti.

Od 24. 4. 2012 je nefunkční rovněž webová stránka www.womenswriting.com (s. 106), kde se v minulosti nacházel interview se spisovatelkou Ambai (vzhledem k pomíjivé povaze webových stránek je dobrým zvykem v odkazech uvádět datum posledního přístupu – „accessed / retrieved / visited dd.mm.yyyy“). Na omluvu disertantky však lze uvést, že týž citát (s. 105–6) je uveden se stejným (teď již neplatným) odkazem v knize Nalini Iyer – Bonnie Zare (eds.), *Other Tongues: Rethinking the Language Debates in India*. Amsterdam – New York: Editions Rodopi B. V., 2009, s. 58. Nepřesný je rovněž odkaz

www.keralaAiyars.com/lingua.html (s. 103, pozn. 56), který v této podobě na internetu nelze dohledat; stránka je dostupná na adrese <http://www.keralaiyers.com/home/lingua/>, kde objevíme citované tvrzení o „nosovém přízvuku“ (nasal twang) pod vlivem malajálamštiny. Co se týče odkazu na článek „We Are like the Jews“ v časopise *Outlook* na adrese www.outlookindia.com, není sice příliš čtenářsky vstřícný, ale lze ho v archivu redakce vyhledat, viz <http://www.outlookindia.com/article.aspx?227027>.

Přes uvedené výhrady je možno dojít k závěru, že autorka předložené práce na základě shromážděného literárního materiálu dokázala kvalitně splnit vytyčené zadání – popsat základní aspekty jazykové variability v tamilské krátké próze, prokázala dobrou orientaci v dostupné literatuře i schopnost samostatného tvůrčího myšlení. Proto disertaci doporučuji přijmout k obhajobě.

V Praze dne 8. května 2012

PhDr. J. ... , CSc.